

r

Activiteitenplan 2026

Inhoud

Samenvatting	- 4 -
Belangenbehartiging	- 4 -
Beeldvorming	- 4 -
Versterking achterban	- 5 -
Expertise (over-)brengen	- 5 -
2026	- 5 -
Toegankelijkheidsfestival in de week van de toegankelijkheid	- 6 -
1. Welzijn / Wmo	- 7 -
Ambitie	- 7 -
Onze bevindingen m.b.t. de punten in het collegeprogramma:	- 7 -
Levering en reparatie van hulpmiddelen, hulp bij huishouden, woningaanpassingen	- 8 -
Belangrijke punten	- 9 -
Het verbeterplan hulpmiddelen	- 9 -
2. Werk	- 11 -
Ambitie	- 11 -
- Samenwerking Werkwinkel	- 12 -
- Workshops	- 12 -
- Hulp bij re-integratie	- 12 -
- Ontmoetingen	- 12 -
- Re-integratie	- 12 -
- Doelgroepenregister	- 13 -
3. Inkomen	- 13 -
Ambitie	- 13 -
4. Onderwijs	- 14 -
Ambitie	- 14 -
Onbeperkt Studeren	- 15 -
Stadsakkoord hoger onderwijs van studie naar werk	- 16 -
Communicatie en netwerken	- 16 -
5. Toegankelijkheid	- 17 -
Ambitie	- 17 -
Gebouwen met een publieksfunctie	- 17 -
Openbare ruimte en inrichting	- 18 -
Gemeentelijk beleid	- 18 -
Achterban	- 19 -
6. Mobiliteit	- 19 -
Ambitie	- 19 -
7. Huisvesting	- 20 -
Ambitie	- 20 -
8. Lobby Landelijk beleid	- 21 -
Arbeidsmarktparticipatie	- 21 -
Bouwbesluit/NEN-normering toegankelijkheid	- 21 -
Houdbaarheid van de Wmo	- 22 -
Wmo-hulpmiddelen en onafhankelijke cliëntondersteuning	- 22 -
Aandacht vragen voor digitale inclusie en begrijpelijkheid en digitale vaardigheden	- 23 -
Mobiliteit / OV	- 23 -

9. Beeldvorming	- 23 -
Ambitie.....	- 23 -
Acties	- 24 -
10. Contacten in de stad	- 24 -
Bijlage 1 Samenwerking en overleg	- 25 -
Bijlage 2 Ureninzet totaal 2026 vast personeel en vrijwilligers	- 27 -
Bijlage 3 Lijst afkortingen	- 29 -
Bijlage 4 Cijfers achterban Solgu	- 30 -

Samenvatting

Het SOLGU werkt in het belang van Utrechters met een lichamelijke beperking of chronische ziekte, met als doel eigen regie en gelijkwaardige participatie in de samenleving. Het VN-verdrag van gelijke rechten voor mensen met een beperking dat in 2016 door de Nederlandse regering is geratificeerd, is ons wettelijk fundament. Ons werk bestaat uit het aanjagen van maatschappelijke- en marktpartijen, samenwerken en innoveren op diverse beleidsgebieden: werk, inkomen, onderwijs, huisvesting, toegankelijkheid, mobiliteit, Wmo en welzijn. Wij doen dit door:

Belangenbehartiging

- Informatie halen uit de profijtgroep¹ / achterban, zicht krijgen op en benoemen van knelpunten.
- Volgen wat invloed heeft of kan hebben op onze achterban (wetgeving / beleid). Problemen en knelpunten voorzien.
- Kansen signaleren en aangrijpen.
- Contact zoeken met relevante partijen² en beïnvloeden / inspireren.
- Het SOLGU is een netwerkorganisatie. We benaderen en verbinden partijen om onze doelen te bereiken.
- Nieuwe ideeën ontwikkelen en kortsluiten met onze achterban. Bijvoorbeeld de manier waarop informatieverstrekking over toegankelijkheid wordt ontwikkeld.
- Tips / adviezen geven en kortsluiten met onze achterban.
- Deelname cliënten- en adviesraden.

Beeldvorming

- Geven van workshops / presentaties met medewerking van ervaringsdeskundigen.
- Ontwikkelen van acties (Week Toegankelijkheid; uitreiken 'Pluim' voor toegankelijkheid, Houd De Lijn Vrij!, Houd De Stoep Vrij!, etc.).
- Ontwikkelen en uitbrengen PR- en informatiemateriaal.

---

¹ Profijtgroep is de groep Utrechters met een beperking of chronische ziekte, die profijt heeft van het SOLGU. Zij zijn onze achterban, we halen informatie bij hen op en benaderen daarmee onze doelgroepen: de partijen (commercieel / maatschappelijk) die het beleid bepalen of daar invloed op hebben.

¹ [Meting IVRPH-indicatoren 2020 - Indicatoren ten behoeve van de monitoring van het VN-verdrag handicap | CBS](#) 60% heeft een beperking, 89% daarvan lg, 20% daarvan zintuiglijk.
[Chronische aandoeningen en multimorbiditeit | Leeftijd en geslacht | Volksgezondheid en Zorg \(vzinfo.nl\)](#) 59% heeft een chronische ziekte

Utrecht: 376.435 inwoners totaal (2025)

60% van 376.435: **225.861** heeft een beperking
89% van 225.861: **201.016** heeft een lichamelijke beperking
20 % van 225.861: **45.172** heeft een zintuiglijke beperking
55% van 376.435: **207.039** heeft een chronische ziekte

N.b. overlappingsen niet bekend
Meer info zie bijlage 4

² Zie bijlage 1 Samenwerking & Overleg

- We maken zoveel mogelijk gebruik van ervaringsdeskundigen.
- Website / nieuwsflitsen / Facebook / X / Instagram.
- Aansluiten op media en activiteiten van 'anderen'.

Versterking achterban

- Organisaties en ondernemingen stimuleren om de informatie over toegankelijkheid op hun eigen website te plaatsen en ook via hun eigen vermelding op google.
- Informatie verspreiden, zoals de HogeNood | App waarin de toegankelijke toiletten te vinden zijn.
- Organisaties en ondernemingen stimuleren om de informatie over toegankelijkheid op hun eigen website te plaatsen.
- In samenwerking met partijen, ontwikkelen en aanbieden van trainingen (sollicitatie / omgaan met klantmanager / omgaan met je beperking).
- Informatieverstrekking: zorgen dat anderen informatie verstrekken.
- Aanbieden werkervarings- stageplaats / afstudeeropdracht SOLGU.

Expertise (over-)brengen

- Adviezen op gebied van toegankelijkheid met medewerking van achterban (schouwen; looproutes; bushaltes; bustesten; etc.).
- Organiseren of meewerken aan expertisebijeenkomsten.
- Weten wat onze achterban nodig heeft (levensbreed – levenslang) en dit overbrengen in samenwerking met ervaringsdeskundigen, aan relevante partijen.

2026

- In 2026 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. We organiseren een politieke bijeenkomst voorafgaand aan de verkiezingen. Dit doen we in samenwerking met de belangenbehartigers (LVB) van de Wilg. In 2025 organiseerden we ook al met hen een politieke avond om de verkiezingsprogramma's te beïnvloeden.
- In 2026 willen we een bijdrage leveren aan de introductie cursus 'On Boarding' bij de gemeente. Nieuwe ambtenaren vertellen hoe zij het VN-verdrag kunnen implementeren in hun werk. We komen te vaak tegen dat ambtenaren hun opdrachten uitvoeren, zonder kennis van zaken hoe je ook deze opdracht integreert in het werk.
- De samenwerking met de vier grote steden (G4) en de landelijke organisatie Ieder(In) heeft onze aandacht. De Nationale strategie voor inclusie van mensen met een beperking is fundamenteel³.
- Het SOLGU is een netwerkorganisatie, dit blijft zo. Daarnaast gaan we onderzoeken of we inhoudelijk nog meer kunnen samenwerken met andere organisaties die werken als belangenbehartiger onder het VN-verdrag handicap / chronische ziekte. Ook onderzoeken we in hoeverre we facilitair meer met andere organisaties kunnen samenwerken t.b.v. efficiëntie en kostenbesparing.

---

³ [Nationale strategie voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap \(overheid.nl\)](#)

We zijn daarover in gesprek met de gemeente en ook met de Wilg, belangenbehartiging LVB.

- We continueren de gesprekken met onze achterban, om signalen op te halen. Door ontmoetingen in de stad te organiseren. Signalen / lotgenotencontact / gezelligheid / beeldvorming naar bezoekers zonder beperking. Deze ontmoetingen proberen we zoveel mogelijk te doen in samenwerking met andere organisaties.
- Signalen die zijn opgehaald tot 2025 en die relevant blijken te zijn, worden omgezet in beleidsadviezen en lobby. Deze gesprekken worden ook benut om te monitoren hoe de implementatie van het VN-verdrag in Utrecht vorm krijgt. Samen met de gemeente en andere belangenbehartigers bekijken we elk jaar wat we kunnen organiseren om het VN-verdrag in Utrecht door te lichten.
- Het betrekken van ervaringsdeskundigen door de gemeente blijkt lang geen vanzelfsprekendheid te zijn. Vaak gebeurt dit achteraf, en dan vaak in de vorm van klachten. Ons streven is om bij (ver-)bouwprocessen en aanbestedingen van de gemeente vooraf in het proces de stem van ervaringsdeskundigen te laten horen. Op papier is dit geregeld⁴, de praktijk is weerbarstig.
- Verder is in 2022 een college aangetreden in Utrecht dat net als voorgaande colleges ons werk ondersteunt: *"Het VN-verdrag Handicap is een belangrijk mensenrechtenverdrag. De komende jaren investeren we fors in de fysieke, sociale en digitale toegankelijkheid van Utrecht. Bijvoorbeeld in de toegankelijkheid van gemeentelijke gebouwen, de openbare ruimte en websites. Daarbij betrekken we ervaringsdeskundigen. Bij nieuwe projecten borgen we de toegankelijkheid."*⁵ We blijven de bestuurders scherp houden op dit doel.

Toegankelijkheidsfestival in de week van de toegankelijkheid

Vanaf 2024 combineerden we het ondertekenen van het Stadakkoord Toegankelijkheid door nieuwe leden en de uitreiking van de Toegankelijkheidsprijs. Vanaf 2025 voegden we de stavaza VN-verdrag daarbij. Thema in 2026 staat bij het schrijven van dit werkplan nog niet vast.

---

⁴ UST [Utrecht \(Standaard\) Toegankelijk! - SOLGU](#) en Collegeprogramma 2022-2026 p. 21 welzijn, zorg, ondersteuning "het betrekken van ervaringsdeskundigen in het sociaal domein" zie hst. 1

⁵ collegeprogramma 2022-2026 p.22

1. Welzijn / Wmo

Ambitie

Mensen met een beperking leven in een (indien nodig aangepast) huis dat in eigen ogen schoon is. Zij hebben de regie over hun leven. Zij beschikken over de hulpmiddelen en/of voorzieningen die nodig zijn om zelfstandig te leven. Daarnaast hebben zij een zinvolle invulling van de dag en voldoende sociale contacten. De grenzen van mantelzorgers worden gerespecteerd. Zij kunnen indien nodig een beroep doen op ondersteuning en respijtzorg⁶.

In het collegeprogramma 2022-2026 staat op p. 21 welzijn, zorg, ondersteuning:

1. *“Mensen staan centraal in onze manier van werken; niet het systeem er omheen. Zij moeten daarom geen last hebben van verschillende wetten, regels en afdelingen, bijvoorbeeld van Wmo naar Werk & Inkomen of 18- naar 18+. We streven daarom naar doorlopende lijnen; we denken daarbij vanuit de inwoners.*
2. *Aanbesteden in het sociaal domein is geen automatisme. We zetten in op: stabiliteit van de dienstverlening, een langdurige relatie met en bekende gezichten in de wijk, het betrekken van ervaringsdeskundigen, een bestaand netwerk en langere looptijden van de contracten.*
3. *We gaan samen met werkgevers een plan van aanpak voor de tekorten in de zorg opstellen. Dat benaderen we in de brede zin, dus ook hulp bij huishouden. Daarbij zijn van belang: goede arbeidsvoorwaarden, scholing en begeleiding van (nieuwe) medewerkers om uitval te voorkomen, instroom stimuleren en zo tijdig, goede hulp en zorg te bieden met vaste gezichten.”*

Het SOLGU staat achter deze punten in het collegeprogramma.

Onze reacties m.b.t. de punten in het collegeprogramma:

- Ad. 1. In onze belangenbehartiging hebben we steeds benadrukt dat er zoveel mogelijk vanuit één loket moet worden gewerkt. Ook de landelijke belangenbehartiger Ieder(in) neemt dit mee in hun lobby. Als tussenstap naar één loket propageren we het principe: 'No wrong door': waar je ook aanklopt met wat voor probleem of vraag, je wordt niet weggestuurd, medewerkers kennen de sociale kaart en weten waar je terecht kunt. Voor het SOLGU betekent dit dat we bekijken hoe het staat met de kennis van de sociale kaart van (loket-)medewerkers / hulpverleners en in hoeverre dit wordt toegepast door adequate doorverwijzing.
- Ad. 2. Gebleken is dat het aanbesteden in het sociaal domein veel onrust kan geven. Zo is de aanbesteding van de (Wmo-)Regiotaxi ondanks onze inspanningen zonder onze inbreng verlopen in 2024. Het betrekken van de ervaringen van cliënten is naar ons idee terzijde gelegd. Voor het SOLGU

---

⁶ VN-verdrag, art. 19

betekent dit dat we het betrekken van onze achterban nog meer onder de aandacht brengen en daar zo nodig druk voor gaan uitoefenen.

- Ad. 3. Ook waar het gaat om de relatie tussen cliënt en zorgverlener is op het gebied van Hulp bij Huishouden schade aangericht toen het beleid om uren af te schalen in handen van de zorgverlener werd gelegd. Dit hoort in handen van de onafhankelijke buurtteams te liggen. We volgen hoe de Hulp bij Huishouden verloopt: het verloop van de wachtlijsten en de tevredenheid van Wmo-cliënten⁷.
- Met betrekking tot tevredenheid van Wmo-cliënten proberen we ook te achterhalen hoe het zit met levering en reparatie van hulpmiddelen.

Levering en reparatie van hulpmiddelen, hulp bij huishouden, woningaanpassingen

Om te volgen hoe dit loopt gebruikt de gemeente een Ervaringswijzer. Dit blijkt niet goed te werken, de onderzoeken naar (on-)tevredenheid zijn te mager. Bovendien wordt de klachtenregistratie overgelaten aan de leveranciers en de thuiszorgorganisaties die er belang bij hebben om positieve resultaten te laten zien. Dus:

1. De gemeente moet meer zicht hebben op de diensten van de Wmo en de klachten moeten onafhankelijk geregistreerd worden.
2. Hiermee hangt samen: een deugdelijk instrument waarmee de ervaringen van cliënten op levering en reparaties van hulpmiddelen door Wmo gecheckt kunnen worden. De Ervaringswijzer voldoet o.i. nu niet.
3. Er moet een aparte Ervaringswijzer komen voor Hulp bij Huishouden.
4. Het SOLGU streeft naar meer eigen regie van Wmo-cliënten waar het gaat om hulpmiddelen en voorzieningen. Regie van cliënten op levering en reparatie van hulpmiddelen, bijvoorbeeld met een vouchersysteem⁸. In overleg met de Wmo-Cliëntenraad en gemeenteraadsleden is aan de wethouder in 2024 een ontwikkelpad naar meer regie van Wmo-cliënten voorgesteld. Dit is nog niet opgepakt en gaan we onderzoeken bij het nieuwe college en de nieuwe gemeenteraad.

En verder:

5. Het (integraal) pgb is als volwaardig alternatief van zorg in natura beschikbaar.
  6. Rechtsbescherming bij beschikkingen: niet resultaatgericht maar meetbaar beschikken.
- Jaarlijks registreren we de meldingen en signalen van Wmo-cliënten. Wanneer doorverwijzen naar de juiste hulpverleners geen optie (meer) is, sturen we de melding door naar de beleidsafdeling van de Wmo. Wanneer dit niet leidt tot adequate oplossingen, leggen we dit voor aan de wethouder. In het uiterste geval worden meldingen voorgelegd aan de gemeenteraad.

---

⁷ Tevredenheid van Wmo-gebruikers wordt gemeten door de ervaringswijzer die door leveranciers en gemeente wordt verstuurd. We zijn in gesprek met de gemeente om hierop goed zicht te krijgen zodat er gevolg kan worden gegeven aan ontevredenheid van cliënten.

⁸ De tevreden cliënt geeft een waardepapier af aan de leverancier na levering of reparatie van hulpmiddel of woningaanpassing. Met dit waardepapier kan de leverancier een resterend bedrag declareren bij de gemeente.

- We delen kennis met de Buurtteamorganisatie Sociaal en U-Centraal. Op het gebied van:
  - o hulp bij het huishouden;
  - o de levering en reparatie van hulpmiddelen;
  - o de inrichting van keukentafelgesprekken;
  - o de inzet van onafhankelijk cliëntondersteuners.
- Het SOLGU is lid van de [Wmo Cliëntenraad Utrecht](#);
- We hebben oog voor mantelzorgers die zorgen voor Utrechters (ook kinderen) met een beperking;
- We werken samen met wijkbureaus, sociaal makelaars, onderzoekers en achterban voor een goede (fysieke en sociale) inrichting van de wijk.

Belangrijke punten

- Bekendheid van de diensten van de [Onafhankelijke Cliëntondersteuning](#);
- Hoe pakt deze dienstverlening uit? (informatie geven; advies voorafgaand aan een aanvraag; Hulp bij bezwaar);
- Hoe is de overgang van Wmo naar Wlz;
- [U Centraal](#) stelde voor dat onder meer SOLGU, gaat deelnemen aan een overleg over de werkzaamheden van de OCO's;
- Betrekken van [Clientenplatform Participatiewet Utrecht](#) en [Armoedecoalitie Utrecht](#), in beide overlegorganen is het SOLGU betrokken;
- Uitwisseling signalen;
- Het Landelijk normenkader hulpmiddelen is leidend [Landelijk normenkader hulpmiddelen \(overheid.nl\)](#)⁹;
- Het convenant rondom de levering van hulpmiddelen, t.w. maatwerk bij complexe hulpmiddelen en bij verhuizing hulpmiddelen mee kunnen nemen, is in 2022 getekend door wethouder Maarten van Ooijen. [convenanten voor toegang Wmo-hulpmiddelen | VNG](#)¹⁰

Het verbeterplan hulpmiddelen

We volgen het verbeterplan hulpmiddelen, vanaf zomer 2019 is dit in gang gezet. Maatregelen die in principe zijn doorgevoerd in overleg met o.m. SOLGU:

---

⁹ In het landelijke normenkader zijn de normen vastgelegd op basis waarvan partijen willen handelen om de toegang, levering en dienstverlening voor hulpmiddelen voor cliënten merkbaar te verbeteren. Daarbij gaat het erom dat de behoefte van de client centraal staat in het proces, de client tijdig en volledig wordt geïnformeerd over het verloop van het leveringsproces, de client bij verhuizing het hulpmiddel kan behouden en cliënten met een complexe hulpvraag een casemanager krijgen toegewezen die hen in het traject begeleidt. De VNG roept de gemeenten op om dit normenkader te leggen naast hun uitvoeringspraktijk en te bekijken waar verbeteringen nodig zijn. Ook nodigt de VNG gemeenten uit om samen met de hulpmiddelenleverancier en andere partijen lokaal en regionaal in gesprek te gaan aan de hand van het normenkader. In hoeverre haalt de uitvoeringspraktijk de gestelde norm? En hoe kan er (beter) samengewerkt worden om knelpunten op te lossen? Het normenkader kan de discussie over verbetering van de dienstverlening structureren en van nieuwe inhoud voorzien. ([VNG ledenbrief](#))

¹⁰ [VNG-project Verbeteragenda hulpmiddelen | VNG](#)

- Bij het Wmo loket heeft de cliënt een Wmo-consulent als vast aanspreekpunt totdat het hulpmiddel is geleverd (dit is het principe dat wordt onderschreven door het Wmo-loket. Wij horen echter van Wmo-clënten dat het zo niet altijd werkt).
- Goede communicatie tussen Wmo-consulent en cliënt over vervolgproces bij leverancier, over wachttijden en uitleg waarom wachttijd toeneemt;
- Bij complexe aanvragen een casemanager bij de leverancier aanstellen die aanspreekpunt is voor de cliënt. De casemanager communiceert proactief naar de cliënt en de Wmo-consulent wanneer de levertijd langer duurt dan afgesproken (zie ook landelijk normenkader hulpmiddelen⁶);
- Klachten bij leveranciers of klachten centraal registreren bij gemeente? Gebruik klachten om processen te verbeteren;
- Wanneer een cliënt een revalidatietraject volgt bij een revalidatiecentrum dan wordt de aanvraag voor een hulpmiddel in behandeling genomen zodra bekend is welk hulpmiddel een passende oplossing biedt. Er wordt niet gewacht met het in behandeling nemen van de aanvraag totdat het revalidatietraject is afgerond;
- In het kader van verwachtingsmanagement heeft de gemeente het [stappenplan hulpmiddel](#) op de website geplaatst. Ook is in de beschikking die de klant ontvangt opgenomen dat de leverancier binnen 5 werkdagen contact opneemt. De contactgegevens van de leverancier zijn toegevoegd aan de beschikking zodat makkelijk contact opgenomen kan worden wanneer de leverancier niet binnen die 5 werkdagen contact heeft opgenomen;
- Verder: reparatie hulpmiddelen binnen 24 uur, en anders vervangend materiaal leveren.

Uit gesprekken met cliënten en de gemeente blijkt dat de principeafspraken wel worden onderschreven, maar niet altijd haalbaar blijken te zijn.

2. Werk

Ambitie

De komende jaren stijgt de arbeidsdeelname van Utrechters met een beperking of chronische ziekte. Het bieden van hulp bij re-integratie en het vergoeden van werkplekaanpassingen en andere voorzieningen door de gemeente, wordt gebaseerd op het VN-verdrag. Hierbij houden we rekening met de diversiteit van personen met een handicap¹¹.

Wij zullen alert blijven op de gevolgen van de bezuinigingen voor het naleven van het VN-verdrag m.b.t. hulp bij re-integratie. Waar nodig zullen wij blijven aandringen op maatwerk conform de in december 2019 aangenomen motie 448 ([Goed nieuws: aandacht voor mensen met een beperking bij Werk & Inkomen - SOLGU](#)) [Goed nieuws: aandacht voor mensen met een beperking bij Werk & Inkomen - SOLGU](#) . **Wanneer mensen binnen en buiten het doelgroepenregister dezelfde hulp en financiering van voorzieningen krijgen, gaan werkgevers in hun aannamebeleid minder dan nu onderscheid maken tussen deze twee groepen.**

Het SOLGU zal ook in 2026 de gevolgen van de bezuinigingen en veranderde werkwijzen m.b.t. re-integratie nauwlettend monitoren en eventuele nadelige effecten delen met ambtenaren, bestuurders en politici. Zodra wij zien dat er door de bezuinigingen aanbod wegvalt zullen wij activiteiten ontwikkelen die de nadelige gevolgen hopelijk minder ingrijpend zullen maken. Om snel in te kunnen spelen op nadelige gevolgen ontwikkelen wij vast onderstaande activiteiten:

- **Het SOLGU continueert haar informatiepunt in samenwerking met het Clientenplatform Participatiewet Utrecht** doormiddel waarvan de achterban kan worden geïnformeerd over haar rechten m.b.t. recht op voorzieningen en hulp bij het vinden van werk. Mensen vinden hier antwoorden op een grote verscheidenheid aan vragen van " Hoe kun je op een constructieve en informerende manier met werkgevers communiceren over je beperking" tot "Wat zijn de gevolgen voor mijn uitkering als ik (parttime) ga werken? En van" waar moet ik mijn zoektocht naar werk beginnen" tot "Hoe vertel ik mijn werkmatcher wat ik wel en niet kan"
- **Bieden van inzicht en info**
We bieden werkgevers(organisaties), medewerkers van werk en inkomen en werkzoekenden inzicht in en informatie over de kansen en obstakels over deelname aan de arbeidsmarkt voor mensen in het

---

¹¹ VN-verdrag preambule art. 1 en Doelstelling: "Personen met een handicap omvat personen met langdurige fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving."

doelgroepenregister en nadrukkelijk ook voor mensen met een arbeidsbeperking die niet in het doelgroepenregister staan.

- **Samenwerking Werkwinkel**

We continueren de samenwerking met de werkwinkel en delen onze kennis over voorzieningen, werkplekaanpassingen, wetgeving en instanties voor werkzoekenden met een beperking binnen en buiten het doelgroepenregister.

- **Workshops**

Wij blijven onze workshops over re-integratiedienstverlening conform het VN-verdrag aanbieden aan beleidsmakers van Werk & Inkomen (W&I). Zo bieden we inzicht aan de afdeling W&I van de gemeente over ondersteuningsbehoeften van mensen met een lichamelijke beperking. Deze workshops bieden we ook aan werkgevers op de arbeidsmarkt aan.

- We continueren de door ons aangeboden workshop aan de werkmatchers van Werk&Inkomen. Hiermee kunnen zij een lichamelijke beperking herkennen en de hulp en begeleiding bieden die de cliënt nodig heeft. In deze workshop gaat het om de directe begeleiding van mensen (bijstandsgerechtigden) met een beperking door de uitvoerenden, t.w. de werkmatchers.

- **Hulp bij re-integratie**

SOLGU ijvert voor hulp bij re-integratie van arbeidsgehandicapten binnen- en buiten het doelgroepenregister, zodat ze bij machte zijn om hun eigen inkomen te verhogen. Dit doen wij door het geven van workshops aan werkmatchers W&I, medewerkers van het Werkgevers Servicepunt en het organiseren in samenwerking met andere organisaties van workshops aan werkzoekenden om hen te helpen zelf meer regie te nemen in hun zoektocht naar werk.

- **Ontmoetingen**

SOLGU blijft, in samenwerking met andere organisaties, gesprekken organiseren tussen werkgevers en werkzoekenden met een beperking binnen en buiten het doelgroepenregister.

- **Re-integratie**

SOLGU kijkt als lid van het Cliëntenplatform kritisch mee met de re-integratie verordening. Ook kijken wij mee naar hoe de huidige re-integratiedienstverlening vanuit de bijstand wordt uitgevoerd voor mensen met een beperking binnen- en buiten het doelgroepenregister. Op verzoek en in samenwerking met beleidsambtenaren van W&I vormen wij focusgroepen, bestaande uit mensen met een beperking in de bijstand om meer inzicht te krijgen in hoe de re-integratiedienstverlening door de bijstandsgerechtigden met een beperking ervaren wordt. De inzichten worden gedeeld met W&I.

- **Doelgroepenregister**

We oefenen invloed uit op de uitvoering van wetswijzigingen m.b.t. wet- en regelgeving rondom werk en mensen met een beperking (o.a. loondispensatie, verbreding van de quotumdoelgroep, participatiewet in balans etc.). We blijven de uitwerking van de zeer kleine verbreding van de quotumdoelgroep monitoren.

- We empoweren onze profijtgroep om goede voorbeelden uit te wisselen. We werken verder aan het opzetten van online en offline contactgroepen om ervaringen uit te wisselen op het gebied van werk en inkomen¹². Dit gaat om de brede doelgroep van Utrechters met een beperking. Dus niet alleen de groep in de bijstand. We hopen zo ook veel niet uitkeringsgerechtigden te bereiken.
- Het SOLGU biedt werkervarings- en participatieplaatsen aan. Daarmee vergroten we onze ervaring ten behoeve van de belangenbehartiging en beleidsvorming op het gebied van toeleiding naar werk.
- Het SOLGU blijft de gemeente vragen om te investeren in werkgelegenheid bij de opdrachtnemers van de gemeente. Bijvoorbeeld middels het aanpassen van de SROI-voorwaarden.
- We onderhouden de netwerken die zijn ontstaan n.a.v. het congres " 10 jaar Participatiewet, werk in uitvoering" dat werd gehouden in 2025. Toen was het 10 jaar geleden dat de Participatiewet en de Wet Banenafpraak en Quotum Arbeidsbeperkten werd aangenomen. Waar de wetten de ene persoon met een beperking juist kansen op werk boden veroorzaakten diezelfde wetten voor anderen met een beperking juist een verslechtering van hun positie op de arbeidsmarkt. We gaan aan de slag met de oplossingsrichtingen die tijdens het congres uit de brainstorm zijn gekomen

3. Inkomen

Ambitie

Utrechters met een beperking of chronische ziekte verwerven een behoorlijke levensstandaard voor henzelf en hun gezin ¹³. Ze zijn gevrijwaard van uitsluiting door armoede en hebben toegang tot voldoende voeding, kleding, huisvesting, medicatie, passende en betaalbare diensten, instrumenten en andere vormen van ondersteuning voor aan de handicap gerelateerde behoeften. Zo nodig krijgen Utrechters met een beperking financiële hulp. Net als het college van B&W in het

---

¹² VN-Verdrag, art. 26: "onder andere via ondersteuning door lotgenoten, om personen met een handicap in staat te stellen de maximaal mogelijke onafhankelijkheid, fysieke, mentale, sociale en beroepsmatige vaardigheden te verwerven en volledige opname in en participatie in alle aspecten van het leven."

¹³ VN-verdrag, art. 28

collegeakkoord stelt, wil het SOLGU een regelarme bijstand¹⁴. Het SOLGU wil dat mensen met een handicap of chronische ziekte de hulp en de begeleiding krijgen die nodig is om zorgen- en schuldevrij te kunnen leven.

- Het SOLGU denkt als lid van de Armoedecoalitie en het Cliëntenplatform Werk en Inkomen mee over maatregelen om voldoende leefgeld voor mensen met een laag inkomen te realiseren. Hierbij moet worden uitgegaan van het besteedbaar en niet het belastbaar inkomen. Ook schuldhelpverlening blijft onze aandacht houden.
- Als lid van het Cliëntenplatform Participatiewet (Werk&Inkomen) vragen we aandacht voor de impact van de uitvoering van de regels van de Participatiewet op het inkomen van mensen met een lichamelijke beperking of chronische ziekte.
- We denken mee over maatregelen die ervoor zorgen dat mensen met een beperking of chronische ziekte geen zorg gaan mijden omdat ze het niet kunnen betalen of denken dat ze dit niet kunnen. Het SOLGU stimuleert duidelijke informatievoorziening over kosten die zorg en medicatie met zich meebrengen.
- We geven trainingen aan mensen met een beperking in de bijstand om adequaat en functioneel over de impact van hun beperking op hun dagelijks leven te communiceren met ambtenaren van Werk&Inkomen en hulpverleners.
- We geven trainingen in samenwerking met andere partijen in Utrecht die te maken hebben met mensen met een handicap of chronische ziekte. De trainingen dragen ertoe bij dat mensen met een beperking of chronische ziekte de voorzieningen en de hulp bij re-integratie krijgen die nodig is in hun specifieke situatie.
- We monitoren de gevolgen van het feit dat de individuele studie toeslag minder makkelijk bereikbaar zal zijn voor studenten met een beperking.
- We blijven werken aan de toegankelijkheid van en toegang tot regelingen die kunnen bijdragen aan een leefbaarder inkomen (bijzondere bijstand, studietoeslag etc.)
- Het SOLGU werkt mee aan duidelijke informatieoverdracht over kosten die zorg en medicatie met zich meebrengen.
- Samen met het Cliëntenplatform Participatiewet Utrecht en de Armoedecoalitie blijven we monitoren wat de gevolgen zijn van de in de voorjaarsnota 2024 vastgestelde bezuinigen voor de levensstandaard van de meest kwetsbaren met een beperking.

4. Onderwijs

Ambitie

---

¹⁴ Coalitieakkoord 2018 – 2022, p.16: *“We streven naar een regelarme bijstand en werken vanuit vertrouwen. In dat verband gaan we door met het experiment Weten wat Werkt. We vragen geen verplichte tegenprestatie, maar stimuleren wel het doen van vrijwilligerswerk.”*

Tijdens hun school en studietijd kunnen leerlingen en studenten met een handicap zich optimaal ontwikkelen ¹⁵ ; zowel hun persoonlijkheid, talenten en creativiteit, alsmede hun mentale en fysieke mogelijkheden. Leerlingen en studenten met een beperking worden in staat gesteld om effectief te participeren in een vrije maatschappij, zodat de school of studietijd een perfecte aansluiting op de arbeidsmarkt vormt. Met deze ambitie gaan we als volgt aan de slag:

Onbeperkt Studeren

Het platform MUS wordt onderhouden op basis van het onderzoek van de stagiaires uit 2024 waar uitgebreid is onderzocht hoe er zoveel mogelijk studenten bereikt kunnen worden en wat ze nodig hebben optimaal om te kunnen studeren zodat de baankansen na de studie niet minder zijn dan die van studenten zonder beperking. We zetten de samenwerking met het oude netwerk voort maar zullen ook intensief werken aan nieuwe contacten. Op die manier houden we de Vraagbaak up to date en kunnen studenten makkelijk de informatie vinden die ze nodig hebben om optimaal te kunnen studeren. ([Vraagbaak van MUS voor studenten met beperking e/o chronische ziekte - SOLGU](#))

We houden ons naar verwachting nog steeds bezig de thema's:

1. Kun je woonruimte vinden?

MUS heeft aandacht voor woonruimte en logeermogelijkheden voor studenten met een beperking in Utrecht. Denk dan aan toegankelijke Stayokay-kamers, toegankelijke studentenkamers die een dag/ nacht of langer niet gebruikt worden. Daarnaast blijven we in overleg met studentenhuisvesting en woningcorporaties en wordt het aantal samenwerkingspartners verder uitgebreid. Denk hierbij aan Hospi Housing, Jebber en alle andere partijen die kunnen bijdragen aan meer en betere huisvesting. We blijven samen met Vidius planmatig en met klem aandringen op concretisering van het convenant studentenhuisvesting waarin studenten met een beperking wel apart als categorie genoemd zijn maar waarin er tegelijkertijd (in tegenstelling tot de internationale studenten) nog steeds geen concrete plannen zijn opgenomen. Ook in 2026 zullen wij aandringen op het realiseren van oplossingsrichtingen voor het gebrek aan woonruimte voor studenten met een beperking die uit het onderzoek naar de verminderde kans op woonruimte middels hospiteren voor studenten met een beperking kwamen dat SSH liet uitvoeren. SOLGU en MUS zullen de komende jaren bij zo veel mogelijk **partijen** aandacht blijven genereren voor de urgente woningnood van studenten met een beperking die geen aangepaste woning nodig hebben maar wel urgent woonruimte moeten hebben.

2. Kun je je bij een studentenvereniging of gezelligheidsclub aansluiten of anderzijds een nuttig sociaal studentenleven leiden?

SOLGU/MUS zal de samenwerking die in 2023 met FUG zijn gestart voortzetten. We zullen de studentenverenigingen blijven ondersteunen in het vormgeven van een inclusief wervings- en verenigingsbeleid. Daarbij

---

¹⁵ VN-verdrag, art. 24B

helpen we waar mogelijk studentenvereniging ook met de fysieke toegankelijkheid van het pand en het opzetten van toegankelijke activiteiten.

3. Kun je een (bij) baan vinden en/of heb je voldoende financiën om rond te kunnen komen?

In 2026 zullen we het in 2023 ingezette beleid om studenten actiever aan bijbanen stages en werk na de studie te helpen voortzetten. We zetten de in 2023 ingezette trend voort met het ontwikkelen van een programma om studenten werknemersvaardigheden, netwerkvaardigheden en sollicitatievaardigheden aan te leren. Hierbij zullen we, samen met zoveel mogelijk andere organisaties ook inzetten op het organiseren van ontmoetingen tussen werkgevers en studenten en afstudeerders middels samenkomsten met werkgevers, belangenverenigingen en andere organisaties die zich inzetten voor de arbeidsbemiddeling van studenten met een beperking.

Het doel blijft zoals alle voorgaande jaren: Belangen behartigen op basis van onder de studenten opgehaalde signalen.

Stadsakkoord hoger onderwijs van studie naar werk

Vanuit het SOLGU zullen wij in 2026 net als in voorgaande jaren onderdeel blijven uitmaken van het Stadsakkoord Hoger Onderwijs. Samen met de onderwijsinstellingen in Utrecht en UWV en gemeente (Werk&Inkomen) werken wij aan informatie die studenten helpt hun weg naar de arbeidsmarkt te vinden. Daarnaast blijven wij werken aan het vermeerderen van kennis bij de decanen. Ook blijven wij werken aan het samenwerken van alle betrokken instanties om de overgang soepel te laten verlopen en brengen wij in kaart wat er nog ontbreekt aan de huidige wet en regelgeving. We zoeken vervolgens uit wie of welke instantie het probleem zou moeten kunnen oplossen. Wij zullen hierbij ook het belang van een goede stage als opmars voor het vinden van de eerste baan blijven benadrukken waar wij ook komen. Bij al deze activiteiten gebruiken wij de kennis die wij hebben opgedaan bij de uitvoering van innovatief project: "Van studie naar werk" in 2024.

Communicatie en netwerken

Om zoveel mogelijk studenten te bereiken is er zoals hierboven al aangetoond behoefte aan veel en veelzijdige manieren van communicatie. Hieronder onze in 2024 met behulp van studenten ontwikkelde communicatiestrategie om zoveel mogelijk mensen te bereiken:

- Verbreden en stabiliseren van studentennetwerken en organisaties die met hun kennis of activiteiten kunnen bijdragen aan het welzijn en perspectief op stage en werk van studenten met een beperking.
- Het uitvoeren van communicatieplan om zowel studenten als relevante maatschappelijke partners aan MUS te binden.

- De doelgroepen worden bereikt door hen uit te nodigen voor evenementen en informatiebijeenkomsten die SOLGU vanuit MUS al of niet in samenwerking met relevante partijen in de stad zal organiseren.
- Delen via (social)media-uitingen van aantrekkelijke informatie voor de beoogde netwerkpartners alsmede de studenten.
- Verstevigen van contact met studenten met een beperking. Via netwerkbijeenkomsten en social media.

5. Toegankelijkheid

Ambitie

De openbare ruimte en openbare gebouwen zijn bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar voor bezoekers en werknemers met een beperking. Wensen van bewoners met een beperking op het gebied van toegankelijkheid zijn per wijk in kaart gebracht.¹⁸ In de omgevingsvisie, beleidsnota's en -plannen is permanente aandacht voor toegankelijkheid. Eigenaren en verhuurders van gebouwen (marktpartijen) zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheid voor toegankelijkheid en uitgangspunten¹⁹. Volledige informatie over toegankelijkheid binnen Utrecht is op eigen websites van overheid & marktpartijen, en via google, te vinden aangezien Wheelmap ter ziele is. Ondernemingen en organisaties zijn alleen zelf gemachtigd de informatie over toegankelijkheid via de digitale kanalen te delen.

Gebouwen met een publieksfunctie

- Promoten van [Utrecht Standaard Toegankelijk](#) (UST) en [toegankelijk bouwen](#) bij opdrachtgevers en projectleiders.;
- In samenwerking met de gemeente Utrecht de aangepaste toegankelijkheidseisen in het Bouwbesluit 2023 (wetgeving) onder de aandacht brengen bij opdrachtgevers en ontwerpers en bouwplannen laten toetsen op toegankelijkheid; We pleiten voor volledig drempelvrij, automatische deuropeners in algemene ruimten en bij etages meerdere routes met liften. Steekproefsgewijs toetst SOLGU nieuw opgeleverde woningen.
- Verbeteringen t.b.v. toegankelijkheid gemeentelijk vastgoed monitoren via afdeling vastgoed bij gemeente. Afdeling wordt verzocht updates te geven van uitgevoerde verbeteringen. Incidenteel zullen projecten worden bezocht.
- Verspreiden wensen van de belangenorganisaties op het gebied van bouwen;

- Regelmatig ontvangt SOLGU nieuwbouw bouwplannen via overleg met gemeente. Indien mogelijk geven we advies maar we streven er naar dat gemeente zelf deskundig wordt op het gebied van toegankelijkheid en zelf verantwoordelijkheid neemt. SOLGU dringt aan op het toepassen van de Utrecht Standaard Toegankelijk ([UST](#));
- Ontwikkelen plan voor 'Openbare aangepaste toiletten en verzorgingsruimtes ook voor volwassenen' in samenwerking met de [De Toiletalliantie](#). Solgu heeft contact met [Joint Projects](#) en we volgen ontwikkelingen [elders](#);
- Onderzoek naar gebruik en mogelijkheid van toepassing [Eurosleutel](#) voor toiletten die afgesloten moeten worden;
- Adviseren en promoten [subsidieregeling](#) kleine aanpassingen gebouwen met publieksfunctie.

Openbare ruimte en inrichting

We streven er naar dat gemeente via beheer, inrichting, gebruik ([BInG](#)) alle plannen voor de openbare ruimte toetst op het VN-verdrag handicap. Via de agenda van de [BInG](#) bepalen we om incidenteel aanwezig te zijn en inspraak te hebben en vragen te stellen op alle plannen in de BInG.

- Advisering plannen en we dringen aan op controle uitvoering; Bij signalen dat het niet goed is voeren ze zelf inspecties uit.
- Verbeteren toegankelijkheid en bruikbaarheid van stadsparken en recreatiegebieden promotie UST voor stadsparken en recreatiegebieden¹⁶
  - Onderzoek bestaande situatie van stadsparken die heringericht of aangelegd worden²⁰;
  - Voor elk park de wensen van ervaringsdeskundigen in beeld brengen;
  - Voor elk onderzocht park een advies met prioritering opstellen.
- Monitoren toegankelijkheid en bruikbaarheid van evenementen en evenementterreinen:
  - Onderzoek bestaande situatie evenementterreinen;
  - Voor elk evenementterrein de wensen van ervaringsdeskundigen in beeld brengen;
  - Voor elk onderzocht evenementterrein een advies met een prioritering opstellen.
- Samen met ervaringsdeskundigen en de gemeente algemene criteria formuleren voor het HOR ([Handboek Openbare Ruimte](#)) en gebruik van '[Voetpaden voor Iedereen](#)';
- Verbeteracties voor straten en straatmeubilair.

Gemeentelijk beleid

- Monitoren Utrecht Standaard Toegankelijkheid door het opvragen van de ruimtematrix en routeschema;
- Handboek Openbare Ruimte verbeteren en de toepassing monitoren.

---

¹⁶ [Utrecht Standaard Toegankelijk voor Stadsparken en Recreatiegebieden - SOLGU](#)

- Uitbreiden met UST stadsparken en recreatiegebieden. Richtlijnen [Kenniscentrum Groen & Handicap / Natuur zonder Drempels](#)
- [BuitenBeter](#) (vervanger van SlimMelden) en meldingen over toegankelijkheid [via gemeente](#): opbrengst meldingen monitoren: welke meldingen m.b.t. toegankelijkheid komen er binnen en wat wordt ermee gedaan?
- Bijdrage aan deskundigheidsbevordering betreft toegankelijkheid binnen de gemeente. Ambitie is dat gemeente zelf deskundig wordt en deskundigheid in eigen huis krijgt.

Achterban

- Via e-mail wordt de achterban regelmatig geraadpleegd over actuele zaken in de openbare ruimte, de gebouwde omgeving en op het gebied van mobiliteit.
- Bij toegankelijkheid inzet van ervaringsdeskundigheid bevorderen;
- Tijdens bijeenkomsten van andere organisaties waar onze achterban aanwezig is zullen de deelnemers benaderd worden wat hun wensen, suggesties en klachten op het gebied van toegankelijkheid zijn;
- Achterban aanmoedigen om ondernemingen te bewegen gebruik te maken van de toegankelijkheids subsidie²¹;

6. Mobiliteit

Ambitie

Ieder die zelfredzaam is, kan gebruik maken van het Openbaar Vervoer²². Er is ruimte op fietspaden en in -stallingen voor aangepaste fietsen. Voetgangersgebieden zijn veilig voor mensen met hulpmiddelen en visuele beperkingen. Bij inrichting van autoluwe gebieden wordt voldoende rekening gehouden met bewoners en bezoekers die slecht ter been zijn. Gehandicaptenparkeerplaatsen is één van de middelen. Ruimte voor de Regiotaxi die voor de deur kan parkeren en toegankelijk Openbaar Vervoer op korte loopafstand zijn ook middelen.

- Lobby en acties voor verbetering kwaliteit, kwantiteit, informatievoorziening ten aanzien van algemene gehandicapten parkeerplaatsen (agp)
- Monitoren project toegankelijke bushaltes;
- Monitoren toegankelijkheid nieuwe bussen nieuwe concessie Utrecht binnen en buiten. Met coalitie voor inclusie wordt samengewerkt aan landelijke richtlijnen voor toegankelijkheid bij lokale aanbestedingen.
- Monitoren toegankelijkheid bruikbaarheid voertuigen van het openbaar vervoer (bus, tram, regiotaxi enz);
- SOLGU neemt actief deel aan diverse gremia (waaronder [ROCOV Utrecht - Regionaal Overleg Consumentenorganisaties Openbaar Vervoer Utrecht](#),

projectgroep stadsakkoord mobiliteit, werkgroep Driss) om de bruikbaarheid van het openbaar vervoer bij aanbestedingen en Programma van Eisen te waarborgen. Dit gaat in nauw overleg met [Cosbo-Aco - Voor alle ouderen in de gemeente Utrecht](#) en de [Oogvereniging](#);

- Monitoren kwaliteit nieuwe aanbestedingen Regiotaxi en onderzoek naar klachten; via de werkgroep Regiotaxi wordt ervaringsdeskundigheid ingebracht. Via gebruikersraad [AIM](#) wordt gewerkt aan verbetering kwaliteit en klantpositie gebruikers doelgroepenvervoer.
- Op de Dag van het Openbaar Vervoer een jaarlijkse actie om onze achterban te stimuleren het OV te gebruiken.
- Design for all bij het aanbrengen van nieuwe laadinfrastructuur voor elektrische auto's en borging in het HOR;
- Met gehandicaptenplatforms van de grote steden, Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht: deelname aan ontwikkeling bij [Kennissplatform CROW | Praktisch toepasbare kennis - CROW](#) van nieuwe richtlijn toegankelijkheid tram en metro.

7. Huisvesting

Ambitie

Alle Utrechtse nieuwbouwwoningen zijn te bezoeken voor mensen met een beperking. Bij nieuwbouw en -verbouw komen meer rolstoelgeschikte woningen en eenvoudig aanpasbare woningen beschikbaar. Bij nieuwbouw van woonzorgcombinaties in de stad, wordt ook rekening gehouden met onze jongere achterban.

- Promoten van Utrecht Standaard Toegankelijkheid bij nieuwbouw en bij renovaties bij de woningbouwcorporaties;
- Pilot project Rosendael conform Beleidsnota wonen met als doel in nieuwbouw volledig toegankelijke fysieke ruimte (woning, woongebouw en woonomgeving) te krijgen volgens werkwijze UST/ [leidraad toegankelijk bouwen](#).
- Kennisuitwisseling met gemeente om de aangepaste toegankelijkheidseisen in het [Besluit bouwwerken leefomgeving](#) (Bbl) onder de aandacht brengen bij opdrachtgevers en ontwerpers en bouwplannen toetsen;
- Promoten van bezoekbaar- en bewoonbaar voor rolstoelgebruikers bouwen, bij alle bouwende partijen;
- Monitoren van nieuwbouwprojecten op bezoekbare- en bewoonbare woningen.
- Ontwikkeling normenkader toegankelijkheid voor alle type woningen
- Deelname werkgroep wonen en vervullen secretariaatsfunctie, voormalig [Maatschappelijk Netwerk Utrecht](#)-wonen groep;

- Woningcorporaties en VVE's informeren over juridische plicht om collectieve ruimtes binnen appartementencomplexen (via Wmo) toegankelijk te maken.
- Bij alle (nieuwbouw-) studentenhuisvesting moet ook rekening gehouden worden met studenten die een beperking hebben. De huisvesting moet tenminste bezoekbaar zijn voor mensen met hulpmiddelen.
- Toetsen woonkwaliteit bij alle Fokuscomplexen in de stad, vertegenwoordiging bewoners bij verhuurders, gemeente en fokus en werken aan hogere normen van veiligheid en toegankelijkheid.

8. Lobby Landelijk beleid

Het SOLGU werkt voor de stad Utrecht, daarvoor krijgen we subsidie van de gemeente Utrecht. Veel van wat we doen kan echter niet zonder een landelijke lobby. We werken samen met de andere grote steden (G4) en met Ieder(in) om aan te kaarten waar we lokaal vastlopen en waar landelijk aan getrokken moet worden. Ook voeden we hiermee de nationale strategie voor inclusie van mensen met een beperking¹⁷. In overleg met de G4 stelden we de volgende onderwerpen vast:

Arbeidsmarktparticipatie

In de nationale strategie staat op pagina 16 bij bestaanszekerheid het speerpunt: *"De arbeidsparticipatie van mensen met een beperking is zoveel mogelijk gelijk aan die van mensen zonder beperking. Bijvoorbeeld in gelijke kansen op de arbeidsmarkt en gelijke beloning."*

G4 geeft aan:

- De G4 zien graag dat de arbeidsmarktregelingen worden verbreed naar doelgroepen die nu buiten het doelgroepen-register vallen (banenafpraak).
- Volgens Inclusie heeft 80% van de mensen in de bijstand een beperking /chronische aandoening of psychische kwetsbaarheid. Deze groep heeft extra ondersteuning nodig bij het vinden van werk. (Roos voetnoot?)
- Ook zijn er mensen die niet in beeld zijn bij gemeenten voor ondersteuning, omdat zij geen uitkering hebben of omdat verdien capaciteit hoger is dan bij banenafpraak.
- Gemeenten moeten meer kennis hebben over diverse beperkingen aandacht hebben voor (onzichtbare) beperkingen van mensen in de bijstand. Het is goed als consultants/begeleiders en jobcoaches beter te weten wat iemand kan.

Bouwbesluit/NEN-normering toegankelijkheid

In de nationale strategie staat op pagina 15: Speerpunten voor toegankelijkheid:

- Toegankelijkheid is de norm bij wetgeving en uitvoering.
- Alles wat nieuw bedacht en gemaakt wordt, is voor iedereen (zoveel mogelijk) bruikbaar volgens de principes van universeel ontwerpen. Dit geldt ook voor producten en diensten.

---

¹⁷[Nationale strategie voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap \(overheid.nl\)](https://overheid.nl/58444)

- Alles wat al gebouwd of gemaakt is wordt, indien mogelijk, voor iedereen bruikbaar volgens de principes van universeel ontwerpen. Dit geldt ook voor producten en diensten. Op pagina 23 staan de volgende ambities van het Rijk:
- Er is voldoende aanbod van betaalbare toegankelijke woningen:
  - nieuwe woningen worden toegankelijk en inclusief gebouwd;
  - bestaande bouw wordt waar mogelijk geleidelijk toegankelijk gemaakt.

G4 geeft aan:

- G4 vindt het positief dat er een NEN-norm¹⁸ toegankelijkheid ligt ter vaststelling. Gezien de hoge ambitie in 2040 is het belangrijk dat de NEN-normen zo snel mogelijk verplicht worden gemaakt (via o.a. bouwbesluit). Zonder wettelijke verplichtingen is het namelijk lastig om in gemeenten voortgang te boeken op beter toegankelijke woningen, gebouwen, winkels en horeca en dergelijke.
- Bij de normering is ook aandacht nodig voor meer toegankelijke toiletten en verschoningsplekken voor mensen die liggend verzorgd moeten worden.
- Ook uit-gankelijkheid waaronder toegankelijke vluchtwegen (bij calamiteiten) is een onderwerp dat aandacht nodig heeft.

Houdbaarheid van de Wmo

nb. Amsterdam geeft aan: Vanuit G4 strategen overleg over de Wmo wordt er een onderzoek gestart naar de houdbaarheid van de Wmo. Op dit onderwerp vindt dus al het nodige onderzoek en lobby op dit onderdeel plaats.

Wmo-hulpmiddelen en onafhankelijke cliëntondersteuning

In de nationale strategie staat op pagina 14: *"Zelfbeschikking door mensen met een beperking, en daarmee hun rechtspositie, wordt versterkt door beschikbare en begrijpelijke informatie bij keuzes die zij maken op alle levensdomeinen. Mensen met een beperking krijgen onafhankelijke ondersteuning aangeboden, als ze dat nodig hebben bij het maken van die keuzes."*

In de nationale strategie staat op pagina 15: *"Mensen met een beperking kunnen zich zelfstandig in en om hun huis verplaatsen"*. En op pagina 26 staat:

- Mensen met een beperking hebben zeggenschap en eigen regie in de zorg en ondersteuning die zij krijgen.
- Mensen met een beperking krijgen de zorg en ondersteuning die aansluit bij hun context en behoefte. Dit hangt niet af van waar iemand woont of wil wonen.
- Mensen met een beperking krijgen de ondersteuning die ze nodig hebben. Dit zonder dat de kosten van deze ondersteuning de behoorlijke levensstandaard in gevaar brengt.
- De toegang tot zorg en ondersteuning is eenvoudig en transparant.
- Alle professionals in de toegang zijn deskundig ten aanzien van mensen met een beperking en hun naasten.
- Mensen met een beperking kunnen wisselen van woonplaats, zonder verlies van zorg, ondersteuning en hulpmiddelen
- Mensen met een beperking of hun naasten kunnen zelf laagdrempelig de hulpmiddelen regelen die zij nodig hebben.

---

¹⁸ [Normontwerp NEN 9120 Toegankelijkheid van Gebouwen staat nu open voor commentaar | Kennisportaal Toegankelijkheid \(kennisnetwerktoegankelijkheid.nl\)](#)

G4 geeft aan:

- Het is voor bewoners nog steeds erg ingewikkeld geregeld en veel administratieve lasten bij bewoners. Ontschotting regelgeving (Wmo/ZK/Zvw/Uwv) en goede onafhankelijke ondersteuning domein-overstijgend.
- Meer mogelijkheden van woonruimte aanpassingen ook bij verhuizen.

Aandacht vragen voor digitale inclusie en begrijpelijkheid en digitale vaardigheden

In de nationale strategie staat op pagina 15: "*Communicatie en informatie die nodig is om keuzes te maken in het leven is voor iedereen in de gewenste vorm beschikbaar en voor de ontvanger te begrijpen.*"

Mobiliteit / OV

In de nationale strategie staat op pagina 27: "*Mensen met een beperking kunnen zich vrij en zelfstandig verplaatsen van A naar B. Ook als zij jonge kinderen hebben. Er is toegankelijke reisinformatie beschikbaar. Openbaar vervoer is toegankelijk of er is een passend alternatief beschikbaar.*"

- aandacht vragen voor toegankelijke OV/AOV: ontschoten financiering regelingen en aansluiten lokale netwerken op regionale netwerken.

9. Beeldvorming

Ambitie

Een realistisch beeld neerzetten, waarin mensen met een beperking in alle maatschappelijk rollen gekend en herkend worden¹⁹.

Het SOLGU

- Zet ervaringsdeskundigen in bij workshops en presentaties;
- Informeert diverse doelgroepen die belangrijk zijn voor onze belangenbehartiging (beleidsambtenaren, collega-belangenbehartigers, raadsleden, bestuurders, werkgevers, journalisten, enzovoort);
- Beantwoordt vragen van gemeentelijke diensten die samenhangen met toegankelijkheid en VN-verdrag;
- Informeert en overlegt met de Utrechtse Rekenkamer over onderzoeken en over onderzoeken die gedaan (zouden kunnen) worden;
- Samen met de gemeente werken we aan een campagne om bewoners bewust te maken van hun rol bij het toegankelijk maken en houden van de stad, door fietsen, plantenbakken, vuilniscontainers e.d. niet in de weg te plaatsen²⁰. Dit om de looproutes in de stad toegankelijk te maken en te houden.
- Vraagt aandacht voor knelpunten op websites, en in de publieke dienstverlening.
- Onderhoudt diverse communicatiemiddelen:

---

¹⁹ VN-verdrag, art. 8

²⁰ VN-verdrag, Art. 8, Bevordering van bewustwording

- algemene website www.SOLGU.nl
- Facebook voor studenten met een beperking
- Facebook algemeen
- X
- Instagram voor studentenpoot SOLGU
- Nieuwsflitsen

Acties

- Jaarlijkse 'Week van de Toegankelijkheid', SOLGU organiseert activiteiten in Utrecht die bijdragen aan bewustwording over toegankelijkheid.
- Begeleiding en ondersteuning van studenten ROC / HU / UU die onderzoek doen naar thema's waar SOLGU belang bij heeft.
- Deelname jury 'Toegankelijkheidsprijs'.
- Communicatieopdrachten door studenten van Het Bureau, onderdeel van het Grafisch Lyceum Utrecht.

N.B. de opleidingsinstellingen waar studenten die bij het Solgu opdrachten of stages doen, krijgen de mogelijkheid om een gastles door ons te laten geven. Op deze manier werken we aan de beeldvorming van de andere studenten en hun docenten.

En verder volgen we de gemeente in haar communicatie met inwoners:

We zorgen dat de gemeentelijke dienstverlening toegankelijk, cultuursensitief en begrijpelijk is. De communicatie is op B1-niveau. Nederlands is de standaard voertaal, maar waar nodig communiceren we ook in andere talen. Beschikbaarheid van een tolk is hier onderdeel van.²¹

10. Contacten in de stad

Vanaf 2023 zetten we in op meer samenwerking met partijen in de stad die in hun lopende activiteiten en netwerken ruimte kunnen geven aan de missie van het SOLGU. We sluiten aan bij wat er al gebeurt en onderzoeken of en hoe we activiteiten kunnen organiseren voor- en door inwoners met een beperking.

We willen op deze manier nog meer in contact komen met de mensen voor wie wij aan het werk zijn.

---

²¹ Coalitieakkoord 2022-2026 p.62 publieksdienstverlening

Bijlage 1 Samenwerking en overleg

Het SOLGU is – als netwerkorganisatie – op veel plaatsen in de stad aanwezig om de belangen van mensen met een beperking te behartigen. Vaak gaat het er om, dat ‘anderen’ in hun beleid ruimte maken voor die belangen. De belangen worden goed behartigd, mede doordat het SOLGU samenwerkt met parallelle organisaties: de effectiviteit wordt zodoende vergroot.

Onderwerpen, waarover regelmatig overleg plaatsvindt met relevante partijen gemeentelijk²² of commercieel:

Toegankelijkheid fysiek, sociaal en digitaal. Stationsgebied en stationsknooppunten, Leidsche Rijn, openbaar vervoer, regiotaxi, bouw & wonen, toerisme en recreatie in Utrecht, Wmo, welzijn, zorg, mantelzorg²³, zorg, vrijwilligerswerk, werk, inkomen, scholing, en VN-verdrag in Utrecht²⁴.

Netwerk SOLGU

- Het SOLGU is lid van de Wmo-Cliëntenraad ([Welkom op de website van de Wmo Cliëntenraad Utrecht \(wmoclientenraadutrecht.nl\)](http://Welkom%20op%20de%20website%20van%20de%20Wmo%20Cli%C3%ABntenraad%20Utrecht%20(wmoclientenraadutrecht.nl);));
- Het SOLGU is lid van het Cliëntenplatform Participatiewet [Clientenplatform Participatiewet Utrecht \(clientenplatformutrecht.nl\)](http://Clientenplatform%20Participatiewet%20Utrecht%20(clientenplatformutrecht.nl);));
- Het SOLGU is lid van de Armoedecoalitie ([Armoedecoalitie Utrecht – Geef Armoede Een Gezicht \(armoedecoalitie-utrecht.nl\)](http://Armoedecoalitie%20Utrecht%20-%20Geef%20Armoede%20Een%20Gezicht%20(armoedecoalitie-utrecht.nl);));
- Het SOLGU is lid van het netwerk van Utrecht Marketing. Het SOLGU zit aan tafel en behartigt de belangen van mensen met een lichamelijke beperking, om ook voor hen de stad gastvrij te maken;
- In contact met [Coalitie voor Inclusie - Werk mee aan een inclusieve samenleving](http://Coalitie%20voor%20Inclusie%20-%20Werk%20mee%20aan%20een%20inclusieve%20samenleving) en [Home - Inclusie Nederland](http://Home%20-%20Inclusie%20Nederland). [Kennis & Inspiratie Platform Inclusieve Samenleving – Werken aan een inclusieve samenleving](http://Kennis%20&%20Inspiratie%20Platform%20Inclusieve%20Samenleving%20-%20Werken%20aan%20een%20inclusieve%20samenleving)
- Daarnaast zijn we in contact met patiëntenorganisaties die leden hebben in de stad Utrecht;
- Bewonersorganisaties en kwartiermakers in de wijk;
- Focusbewoners;
- Gemeenteraadsleden;
- B & W;
- Beleidsambtenaren en contactpersonen van de gemeente Utrecht op diverse beleidsterreinen;
- Adviseur P&O van de gemeente Utrecht;
- Toegankelijkheidsnetwerk gemeente Utrecht
  - Projectbureau Leidsche Rijn (PBLR)
  - Project Organisatie Stationsgebied (POS)

---

²² Het SOLGU voert overleg met verschillende organisatieonderdelen: Stadswerken, Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling, Maatschappelijke Ontwikkeling (Wmo), Werk & Inkomen (Participatiewet), Publiekszaken, Vergunningverlening - Toezicht & Handhaving, Utrechtse Vastgoed Organisatie, Milieu & Mobiliteit, Projectorganisatie Stationsgebied.

²³ Deelnemers: Steunpunt Mantelzorg U-Centraal, Achmea, Vrijwilligerscentrale Utrecht, Steunpunt GGZ, Altrecht, Axion Continu, Careyn, Buurteams Utrecht, Mezzo, Hulptelefoon, Handje Helpen, SOLGU.

²⁴ Het SOLGU neemt deel aan de Coördinatiegroep VN-verdrag, waarin de meeste gemeentelijke diensten en belangenbehartigers in de stad zijn vertegenwoordigd. Het SOLGU voert daarnaast overleg met een groeiend aantal gemeentelijke diensten.

- Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling (REO/Wonen)
- Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling (REO/Stedebouw en Planologie)
- Milieu en Mobiliteit (M&M)
- Stadswerken
- Vergunning Toezicht en Handhaving
- Utrechtse Vastgoed Organisatie
- Wijken
- BING (Beheer Inrichting Openbare Ruimte)
- De Utrechtse Rekenkamer;
- G4 gehandicaptenorganisaties en beleidsambtenaren van deze gemeenten;
- Ieder(In) op diverse beleidsterreinen;
- Re-integratiebureaus en bureaus die mensen met een beperking bemiddelen naar werk;
- FNV (lokaal);
- Hogeschool, Universiteit en Mbo-instellingen;
- Universiteit voor Humanistiek;
- Overleg met organisaties die zich bezighouden met arbeidsparticipatie van mensen met beperking in wisselende samenstelling;
- UWV;
- Buurtteams;
- Hoi Utrecht;
- Coalitie voor Inclusie.

Contact vrijwilligers / ervaringsdeskundigen

- De vrijwilligers die betrokken zijn bij het SOLGU moeten betrokken blijven, en weten dat hun werk zinvol is. Daarnaast moeten afspraken gemaakt worden over de werkzaamheden en eventueel bijgesteld;
- Zelforganisatie ervaringsdeskundige mantelzorgers, InContact Bijzonder;
- Studenten met een beperking: Meedoen in het Utrechts Studentenleven (MUS).

We ondersteunen vrijwilligers en deskundigheidsbevordering, met als resultaat dat gemotiveerde en deskundige mensen aan het SOLGU verbonden willen blijven. Verder wordt elk jaar een bijeenkomst georganiseerd door bestuur en bureaumedewerkers voor alle vrijwilligers die betrokken zijn bij het SOLGU. Doel is dat men zich gebonden weet aan onze missie en zicht krijgt op de rol die men daar zelf in speelt.

Totaal aantal betrokken vrijwilligers bij het SOLGU in 2023: 80

Landelijk / regionaal overleg

Soms moet de basis voor verandering landelijk worden gezocht. Ieder(In) is de bundeling van landelijke patiëntenorganisaties en lokale belangenbehartigers. Daarnaast voert het SOLGU elk jaar overleg met de evenknieën in de andere grote steden (G-4 overleg) en andere gehandicaptenplatforms (ZET Brabant, kleine gemeenten rondom Utrecht).

Bijlage 2 Ureninzet totaal 2026 vast personeel en vrijwilligers

Ureninzet 2026*						
	Percentage	Contracturen	Aftrek uren Feestdagen	Aftrek uren Leeftijd	Aftrek uren Vakantie	
Annelies de Jong	83,33%	1560	42,00	30	120	
Taco Nijhoff	54,89%	1028	27,66	20	79	
Roos Hoelen	66,67%	1248	33,60	24	96	
FTE	2,05	3.836	103,26	74	295	
Bruto aantal contracturen		3836				
Netto aantal uren 100%		3364				
Directe uren 80%		2691				
Indirecte uren 20%		673				

aantal uur per week * 52 weken = contracturen

zie arbeidstijden en verlof hoofdstuk 5 CAO Sociaal Werk 2023 -2025

zie vitaliteitsuren 3.3. CAO Sociaal Werk 2023 -2025

zie vakantieverlof hoofdstuk 5 CAO Sociaal Werk 2023 - 2025

aftrek feestdagen per jaar verschillend

aftrek leeftijdsgerelateerd verlof

aftrek wettelijke vakantieuren

Ureninzet vrijwilligers / freelance 2026

Urenbegroting 2026	per maand	per jaar
Taak / rol		
Vrijwilligers		
Bestuur 5 p.	7	410
Workshops 2 p.	2	24
Werkgroepen	4	48
Aantal stagiairs per jaar	138	1656 gemiddeld 3+3+6 maanden
Studenten		20
Overig 1)	4	48
Totaal		2206

1) bezoeken aan achterban, bewonersbijeenkomsten, schouwen, coalitie voor inclusie etc.

Freelance	per maand	per jaar
HR-ondersteuning	2	24
Salarisadministratie	1	12
Boekhouding	2	24
Accountant		20
Marketing	8	96
Automatisering	20	240
Totaal		416

Totaal vrijwilligers / freelance 2622

Totaal ureninzet met bureau: 5986

Bijlage 3 Lijst afkortingen

- B&W:** Burgemeester & Wethouders [Burgemeester en wethouders | gemeente Utrecht](#)
- BING:** [Beheer Inrichting Openbare Ruimte](#)
- CROW:** Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechiek [Over CROW - CROW](#)
- DRIS:** [Dynamisch Reizigers Informatie Systeem](#)
- FUG:** Federatie Utrechtse Gezelligheidsverenigingen [FUG Utrecht – Federatie Utrechtse Gezelligheidsverenigingen](#)
- GPK:** Gehandicapten Parkeerplaatsen [Algemene gehandicaptenparkeerplaatsen \(arcgis.com\)](#)
- HOR:** Handboek Openbare Ruimte [Handboek openbare ruimte | gemeente Utrecht](#)
- MNU:** Maatschappelijk Netwerk Utrecht [Maatschappelijk Netwerk Utrecht](#)
- MUS:** Meedoen (in het) Utrechtse Studentenleven
- OCO:** Onderwijs Consumenten Organisatie [Onderwijs Consumenten Organisatie \(OCO\)](#)
- OV:** Openbaar Vervoer
- ROCOV:** Regionaal Overleg Consumentenorganisaties Openbaar Vervoer [ROCOV Utrecht - Regionaal Overleg Consumentenorganisaties Openbaar Vervoer Utrecht](#)
- SROI:** Social Return on Investment [Wat is Social Return on Investment \(SROI\)? \(qcore.nl\)](#)
- UST:** Utrecht Standaard Toegankelijk [utrecht_toegankelijk.indd](#)
- UWV:** Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen [Particulieren \(Home\) | UWV | Particulieren](#)
- WLZ:** Wet Langdurige Zorg [Wet langdurige zorg \(Wlz\) | Verpleeghuizen en zorginstellingen | Rijksoverheid.nl](#)
- WMO:** Wet Maatschappelijke Ondersteuning [Wet maatschappelijke ondersteuning \(Wmo\) | Zorg en ondersteuning thuis | Rijksoverheid.nl](#)
- VVE:** Vereniging van Eigenaars [Vereniging van Eigenaars \(VvE\) | Vereniging Eigen Huis](#)

Bijlage 4 Cijfers achterban Solgu

Profijtgroep is de groep Utrechters met een beperking of chronische ziekte, die profijt heeft van het SOLGU. Zij zijn onze achterban, we halen informatie bij hen op en benaderen daarmee onze doelgroepen: de partijen (commercieel / maatschappelijk) die het beleid bepalen of daar invloed op hebben.

¹ [Meting IVRPH-indicatoren 2020 - Indicatoren ten behoeve van de monitoring van het VN-verdrag handicap | CBS](#) 60% heeft een beperking, 89% daarvan lg, 20% daarvan zintuiglijk.

[Chronische aandoeningen en multimorbiditeit | Leeftijd en geslacht | Volksgezondheid en Zorg \(vzinfo.nl\)](#) 59% heeft een chronische ziekte

Utrecht: 376.435 inwoners totaal (2025)

60% van 376.435: **225.861** heeft een beperking

89% van 225.861: **201.016** heeft een lichamelijke beperking

20 % van 225.861: **45.172** heeft een zintuiglijke beperking

55% van 376.435: **207.039** heeft een chronische ziekte

N.b. overlappingsen niet bekend

CBS²⁵

Meer dan 6 op de 10 Nederlanders hebben een beperking. Veruit de meesten van hen hebben een lichamelijke aandoening (89 procent), gevolgd door een zintuiglijke beperking (20 procent). Vrouwen hebben vaker dan mannen een beperking: twee derde van de vrouwen tegenover 58 procent bij de mannen. Hierbij speelt leeftijd ook een rol, vrouwen worden gemiddeld ouder dan mannen en ouderen hebben meer beperkingen.

VZ-info²⁶: Toename aantal mensen met chronische aandoening(en)

Het absolute aantal mensen met één of meer chronische aandoeningen is in de periode 2011-2022 toegenomen, van 7,5 miljoen mensen in 2011 tot 10,4 miljoen mensen in 2022. De toename is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan vergrijzing. Ook na correctie voor veranderingen in de omvang en de leeftijdsopbouw van de bevolking (standaardisatie), is nog een lichte toename zichtbaar in de periode 2011-2018, gevolgd door een stabilisatie.

Het absolute aantal mensen dat ten minste eenmaal in het jaar contact heeft gehad met de huisartsenpraktijk voor een chronische aandoening (zorgprevalentie) is minder sterk toegenomen, van 4,9 miljoen mensen in 2011 tot 5,4 miljoen mensen in 2022. Gecorrigeerd voor veranderingen in de omvang en de leeftijdsopbouw van de bevolking (standaardisatie), is in de periode 2011-2022 zelfs sprake van een afname van de zorgprevalentie.

Op 1 januari 2022 hadden 5,7 miljoen mensen in Nederland twee of meer chronische aandoeningen (multimorbiditeit). Dit komt overeen met 33% van de totale Nederlandse bevolking en met 55% van de mensen met ten minste één chronische ziekte.

---

²⁵ Centraal Bureau voor de Statistiek

²⁶ VZinfo.nl staat voor betrouwbare informatie over ziekten, gezondheid, zorg en kosten. Gemaakt door experts van binnen en buiten het RIVM(Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu).